

PROPRIETAR—DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an 200 Lei
Pe 6 luni 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Reverenția puero!

(ivo). In audiența acordată Uniunii femeilor din Acțiunea catolică din Roma și Lațiu, Suveranul Pontif a vorbit despre educarea copiilor, chestiune atât de delicată și atât de actuală astăzi. Iată punctele mai însemnate asupra cărora s'a oprit Supremul Păstor:

Părinții, și în special mama, au o sfântă datorie de a se ocupa cu educarea fiilor lor. De aceea ei trebuie să cunoască bine nu numai în genere, dar și în amănunțime, această datorie a lor cu privire la educarea religioasă, morală și civilă, a fiilor lor.

Fiind această sarcină foarte grea, sau cum o numește sf. Grigore: *Ars artium*, trebuie ca părinții să fie bine pregătiți pentru a-i putea face față. Femeia va fi acel copilăș, care va găsi în mama sa un părinte, care să-l conducă pe calea binelui! Căci mai presus de toate, mama are menirea de a se îngriji de copilul ei. Pentru că în amănunțime, această datorie a lor cu privire la educarea religioasă, morală și civilă, a fiilor lor.

Să nu uite părinții că micuții lor pot să-și câștige încă din copilărie înclinații rele. De aceea să le dea o îngrijire atât corporală —, mama alăpând singură copilășul — cât și sufletească. De aceea să-și cunoască bine copilășul, pentru că cunoscându-l, vor putea educa mai ușor.

Să le dea o educație a inteligenței, răspunzându-le clar la toate întrebările lor; să le dea o educație a caracterului lor, coregându-le defectele și cultivându-le calitățile lor bune; să se îngrijească de educația sufletului lor, nu îndeplinindu-le toate capriciile, făcându-le tot pe voe, ci învățându-i să facă și câte o mică jertfă pentru Micuțul Isus, dându-le posibilitatea să împartă cu alți frațiori dragostea de mamă, făcându-i să simtă milă pentru săraci și pentru nefericiți.

Să fie atenți părinții mai ales atunci când se trece de la copilărie la adolescență, pentru că în această perioadă se formează obiceiurile bune, și astfel, urmându-i pas cu pas, ferindu-i de prietenii păcătoase, inspirându-le stimă și dragoste față de curățenie, să-și ferească de a-și pierde acel sentiment de purtare, care e atât de strâns legat de cel religios. Când va fi sosit timpul, și când va fi necesar, cu deosebită precauție părinții să le dea și unele explicații asupra acelor chestiuni care le-au tulburat simțurile, pentru că să nu le afle dela alții, sau din cărți prietenoase.

In această operă admirabilă a formării spirituale a copiilor lor, părinții să se folosească de ajutorul puternic al religiei, învățându-i, alături de celelalte elemente ale credinței și făcându-i să cunoască mult catehismul, marele cod al dragostei și al fricii de Dumnezeu, al înțelepciunii creștine și al vieții eterne. Să știe apoi părinții să-și aleagă educatorii creștini pentru copiii lor, și să colaboreze cu ei, căci astfel nu vor putea ajunge la prea mare înălțime. In felul acesta se va ajunge la regenerarea și la reîncreștinarea societății de astăzi, în care lipsesc atât de mult adevăratele caractere creștine.

Aceste înțelepte sfaturi ale Părintelui Suprem să fie luate în seamă și la noi, căci și noi avem lipsă mai mare de o adevărată formare a caracterelor, fără de care nu vom putea spune că suntem creștini. Căci fără de aceasta, nu putem să fim creștini, și spre ceace trebuie să tindem din toate forțele. Și Dumnezeuul părinților noștri să fie cu noi.

Economie

— Exemplificări mărunte la o problemă mare —

Congresul internațional al Caselor de economii, ținut la Milano în 1924, a decis ca ziua de 31 Octomvrie a fiecărui an să fie închinată atât de modestei și atât de necesarei virtuți, care se cheamă: economie sau cruțare. Să se facă, în această zi, propagandă sistematică și stăruitoare pentru intensificarea spiritului de prevedere și de chibzuință în gospodărie, care asigură propășirea familiilor și a națiunilor. Să se arate, în schimb, dezastrele la care duce duhul risipei nesocotite, luxul stupid și degradanta ușurință a celor ce huzuresc astăzi fără a se gândi la ziua de mâine, cu toate că Dumnezeu le-a dat minte pentru a prevedea și le-a impus obligații morale grele pentru îngrijirea familiilor ce susțin.

Și s'a făcut așa. In toată lumea cultă. In care, firește, ne numărăm și noi. Așadar: an de an puzderie de articole în gazete și reviste, circulări ministeriale și... atât. Ziua a trecut, de fiecare dată, cu bine. Nu s'a întâmplat nici o nenorocire specială și, more patrio, lucrurile au mers înainte în făgașul lor obișnuit. La noi, cel puțin, așa a fost. Propagandă pentru economie în scris, indemn la risipă și desfrâu în fapte și exemple. Și chiar dacă ici colo ar fi mijit gustul unui fel de economisire a banului depus spre fructificare, au venit legi cari au isbit cu precădere pe deponenți, tăind în rădăcină astfel de porniri periculoase.

Istoria s'a repetat și anul acesta. Momentul este deosebit de prielnic. Viața e mai nesigură ca oricând. Nația încordată în luptă decizătoare de destin, are nevoie de toate puterile și de toate valorile, cât ar fi ele de neînsemnate. Risipa este, astăzi, crimă națională. — Nevoia care bate la ușile tuturor vine să sublinieze cu putere convingătoare bunele învățături care altădată ne-au lăsat indiferenți. Credem deci că, astădată măcar, presa și ministerele nu au grăit în deșert. Oamenii își vor trage pe seamă și, de nevoie, ca și din voința de a fi folositori neamului, vor fi mai cumpătați decât în trecut.

Când cerem acest lucru particularilor și familiilor, e numai firesc să-l pretindem și instituțiilor publice, Statului în primul rând. Fiindcă el trăiește din truda și sacrificiul nostru, al tuturor. Și nici un cetățean, fie el și risipitor pe punga și pielea proprie, nu-i împăcat cu gândul ca să se poarte în același fel gospodăria obștească.

Cât lăsa de dorit, în privința aceasta, brânduirea vieții noastre publice, ne doare să ne și gândim. Nu credem să existe țară

mai risipitoare decât noi. Și nu ne gândim numai la abuzurile călcătorilor de legi, nici la pierderile pricinuite de atâtea nepriceperi și neglijențe vinovate și, totuși, iresponsabile. Ci organizarea însăși a serviciilor publice e antipodul a tot ce se cheamă economie și chibzuită gospodărie.

Principiul fundamental al rânduelilor noastre este: *centralismul*. Toate se fac și se desfășoară în capitală. Tot ce s'a făcut și încercat în vederea unor descentralizări, a rămas iluzie și formă goală de conținut real. — Iar centralismul înseamnă servicii multe, droaie de funcționari inutili, formalități birocratice încercate până la absurd, mii de cetățeni pe drumuri, etc. etc. — tot ce poate fi, în lumea asta, mai antieconomic.

Să ne gândim numai la sistemul plății salariilor pe *state de plată lunare*. Câtă învâlmășală zadarnică, ctăe mii de funcționari copiind, lună de lună, pe imense cantități de hârtie (în câte 6 exemplare!) aceleași cifre, verificate apoi la centru (și retrimise de atâtea ori pentru corectare), pentruca, în sfârșit, funcționarul să-și poată lua amărta de leafă dela altă serie de funcționari, mulți casieri, din banii cari au făcut și ei același cerc vicios dela contribuabil la București și de aici la casierul instituției respective. Dar cum? După ce sosesc statele aprobate, și acreditivele necesare, se anunță telegrafic (câte telegrame în fiecare lună!) — fiind vorba de slujitorii altarelor — toți protopopii eparhiali, cari aleargă îndată, dela Brașov și dela Turda, din munți și din câmpii, la reședința vlădicească, de unde ridică banii; anunță apoi, la rândul lor, pe fiecare preot din protopopiat, etc. etc. Câte drumuri, câte zile pierdute, câte ghețe rupte, câtă hârtie stricată, câți bani prădați și câtă muncă productivă rămasă neisprăvită! — In alte țări, la zi întâi poșta îi înmânează fiecărui funcționar un cec, cu suma exactă ce are de primit și pe care o încasează dela cel mai apropiat oficiu poștal. Atât!

O altă chestiune, mai mică. — După zeci de ani de șicane, s'a făcut ceva rănduială cu *impozitul echivalent* ce se plătește după averile imobillare ale bisericilor. Aplicarea se face însă tot anapoda. Apeluri. — La tribunalul, — să zicem din A. — tot câte 20-30 preoți pe zi. Adevărate sinoade. Cine nu se prezintă: amendă de 3000 lei. Deci, vine preotul cât o fi de greu și de departe. Unii, din creerii munților apuseni, călătoresc, pe jos, călare, cu trenul mic apoi cu cel mare, mai mult de 14 ore, pentru ca să li-se spună

că desbaterea... s'a amânat. Vor veni altădată. — Și ce să facă, mă rog? — Să prezinte niște acte; atât. — Ori, nu se putea face treaba asta prin poștă? Sau: n'ar putea merge protopopul pentru toate parohiile — desbaterile cărora să fie fixate pe aceeași singură zi? Risipă, de vreme, de bani, de nervi, de energie!

Se înțelege, sunt lucruri cunoscute toate acestea, și altele mai grave. De ce le mai scriem dar, și de ce acum? Iată de ce: Conducătorul Statului vrea o reorganizare a țării din temelii. Il știm dușman al paperaseriei care stă să îngroape viața românească sub munții de hârtie, care înghit inutil o bună parte din truda obștească și încurcă desfășurarea normală a vieții. — Ținem să spunem că tot ce va face pentru a ne scăpa de această povară, și a ne da o organizație mai economică și mai expeditivă, va fi primită cu entuziasm general și aplauze unanime.

Din iadul bolșevic. Confratele „*Farul Nou*” în numărul său 279 (2. XI. 41) aduce o seamă de informații, culese la fața locului, privitor la pătimirile catolicilor germani, rămași în Ucraina, sub călcăiu bolșevic. — E deadreptul înfiorător ceea ce s'a petrecut în acea împărăție a Satanei.

Eparhia de Saratov, din Ucraina Apuseană, avea pe vremea când au apucat bandele trozkyste-leniniste la putere, peste 150 de preoți romano-catolici. Din aceștia au mai rămas până azi în viață doi: unul orb, altul inebunit de groaza celor văzute și pătimate. Ceilalți toți au murit moarte de mucenici, în chinuri de neînchipuit. Preoții catolici de pe Volga au fost târiți cu toții spre Marea înghețată, unde li-s'a pierdut urma. Seminariștii au rămas până la unul credincioși Bisericii, săvârșind ei slujba de îndrumători duhovnicești a turmelor lipsite de păstori. Mizerii, prigoane și casne nu i-au înfricat.

Lumea credincioșilor a stărui și ea în alipirea față de Biserică. Cei slabi de inger au fost puțini: abia unu la sută. Decât să

se facă bolșevici și să intre în tabăra „bezbojnicilor” (= a celor fără Dumnezeu), ar mai voit să moară de foame. Le-au putut fi smulse cu forța icoanele sfinte, crucile, rósariile, cărțile de rugăciune, cari au fost arse apoi în văzul tuturor, credința însă nu le-a putut-o răpi nimeni din inimi. Nici nu le-au putut-o dărâma ori pângări păgânii și îndrăciții, cum au făcut-o cu bisericile și casele de rugăciune. Unde nu se putea altfel, părinții și-au botezat singuri copiii, i-au învățat catehismul și cântările bisericesti așa că, acum când, după mai bine de douăzeci de ani, au avut fericirea să ia parte din nou la sfinte slujbe slujite de preot, au fost în stare să cânte impecabil, pe latinește, fără text și fără note, cântările dela morți, litania tuturor Sfinților, Te Deum, Salve Regina, Credeul și chiar și un Ecce Sacerdos Magnus.

Furia bolșevicilor n'a cruțat nici cimitirele. Au smuls crucile dela capetele morților. Pe cele de fier le-au expedit la topitoare. Pe cele de lemn le-au dat focului. Au nimicit până și gardurile acestor locuri binecuvântate de biserică. Iar dreptmăritorii suferiau, se rugau Rastignitului, așteptau izbăvirea și plăteau dări și pedepse cu nemiluita, în vreme ce agenții iadului se străduiau și ei din răputeri și se oțeriau tot mai tare. Când și când chiar și jubilați căci, ici colo, în lumea tineretului, isbuteau să facă și câte o spărtură. Opriseră doar, mai nou, sub osânda morții, orice instrucție religioasă, nu numai în școală, ci și în familie. Și erau diabolic de isteți intru a se informa în cauză.

Cel de sus a ascultat însă rugăciunea celor ajunși la cumplită strămtorare, și acum acolo unde se instăpânise Duhul întunerecului și al răutății, s'a arătat Spiritul luminii și al bunătății, care va face să înflorească din nou viața pe ruinele morții biruite. Nepoții de nepoți vor povesti cu înfiorare despre pătimirile părinților, dar și cu mândrie despre statornicia lor în bine până la sfârșitul atât de glorios.

Glas din negură de vreme

Pământul pe care trăim și ne frământăm noi „creștinii de Români” de azi, păstrează, în taină mare și sfântă, pulberea străbunilor cari, vecuri îndelungate, au lăudat pe Domnul în limba învățată dela părinții de părinți: în limba latină, — Tatăl Nostru și Credeul ne-au rămas așa, cum se recitau în epoca romană, fără nici un cuvânt slav — și s'au închinat în bisericuțe în cari slujau și vestiau cuvântul mântuirii preoți ce ascultau de Sf. Părinte dela Roma, maica ce le născuse și lor întru Hristos strămoșii. Puhoaiete varvare, și alte vitregii ale vremurilor, au năpădit așezările de odinioară și au amuțit mândrul graiu din răstimpul încheșării noastre ca neam nou pe vechiul nost pământ. Doar târnăcoapele dacă mai scot la lumina soarelui de azi urme de pe atunci, ca să fie de mărturie împotriva celor ce, trăgând dungă peste adevărul faptelor, ascultă de străine graiuri și vestesc străine învățături, cu păcătoasă nesocotire a realității istorice, de care însă nu-ți poți bate joc fără să ajungi de ocară și fără să te faci vrednic de osânda și blăstămii celor cari, și din lumea umbrelor, țin la moștenirea pe care au lăsat-o, și pe care o vreau crescută și cinstită, nu părăsită și pângărită.

Cu mai bine de un veac și jumătate în urmă, fusese scoasă la iveală, dela rădăcina unui stejar din Biertan (jud. Târnavă-Mare), o asemenea mărturie limpede grăitoare și în mușenia ei de bronz. A fost însă repede doșită în dulapurile cu vechituri de muzeu ale lui Samuel von Bruckenthal, guvernatorul de atunci al Transilvaniei. Și în întunec și sub lăcat a stat, la Sibiu, între zidurile grele ale Muzeului Bruckenthal, până acum de curând când, un tânăr dar priceput arheolog, d. Kurt Horedt, a dat de ea, și — ca fost elev al Universității românești din Cluj — pricepându-i graiul și bănatul, a readus-o la lumina

¹⁾ Kurt Horedt: Eine lateinische Inschrift der 4. Jahrhunderts aus Siebenbürgen. Sibiu 1941.

FOIȚA „UNIRII”

Destin

„Io veni sol per isvegliari altrui”.

PETRARCA

Am trecut deja de-a mea răscruce,
Pe-o cărare sunt de-acum pornit;
Știu, că peste culmi, genuni, ea duce,
— Dar, mi-e sete de un răsărit!

Nu cunosc întoarcere din cale,
De popas de-acum nu vreau s'aud;
Înălțatu-m'am cu magice sandale.
— Trec pe ape fără să mă ud!

Și oricât mă 'nșfacă mărăcni,
Mlaștini de 'ntâlnesc oricât de-adânci,
Tot mă urc spre crestele luminii,
— Și, uneori, mă târâi doar pe brânci!

Mă tot duc, ca să m'aprină făclle
Pe cărări stinghere și pustii;
Celor morți le sunt de-acum solle
Visul lor, ducându-l celor vii.

Rostul meu de-acuma-i de a bate
Porțile ce încă-s sub zăvor;
Stâlp de foc și slugă pentru gloate:
— De-a mă face — toate — tuturor!

PETRU ANCA

Scrisoare către un protopop mai tânăr

Prea onorate în Hristos Frate, Te felicit pentru importanta misiune, care Ți-s'a încredințat din partea mai marilor bisericesti prin numirea de protopop. Te-aș fi felicitat și mai călduros, dacă intrai în această slujbă... pe ușă. Adecă dacă ai fi fost ales în urma concursului public, cum prescriu sf. canoane și cum este uzul în Biserica noastră: „Conferirea beneficiilor parohiali, de regulă, în biserică noastră are să se facă prin concurs public, ca așa Scaunul Episcopesc să poată desemna pe cel mai apt individ”. (Conc. prov. I, Tit. III, cap. IV). — Dar asta una treacă și așa.

Ca unui mai bătrân în această slujbă, să-mi dai voie să-ți atrag luarea aminte la câteva lucruri. Să nu socotești zadarnică truda mea, pentru că știi vorba românului: „Dela cap se strică peștele”. Vreau să zic că dacă preoții din parohii nu sunt totdeauna și toți la chemare, vina este, de cele mai multe ori, și a protopopilor, cari, fie că nu

pot, fie că nu vreau, ori poate nu știu, să-și facă datoria. Fiindcă știm că e excepție.

Parcă te văd scandalizat de vorbele pe cari le-am spus: „Poate că nu știu”. Da, le repet și le accentuez. Am constatat că sunt protopopi cu idei preconcepate, cu păreri personale contrare canoanelor. Ba am auzit pe unii spunând că... sunt învechite (!) Sunt ieșite din uz (?) Deci: Nu mai trebuesc ținute! Cu un cuvânt mai modern: sunt perimate; nu mai sunt actuale. Cred că oricât de înaintați în toate ne ținem noi cei de azi, „preoțimea nouă”, nu am putea aduce canoane mai limpezi, mai folositoare și mai adecvate vieții, decât cele ale SS. Părinți și a săboarelor de demult, la cari s'au adunat și consfățuit despre cele de lipsă întru împlinirea slujbei apostolice.

Durere, că aceste canoane le-am cam uitat, — dacă le-am învățat vreodată — nu le mai recitim și, mai ales, nu le mai împlinim.

În sf. canoane se spune cari sunt datorile protopopului. Nădăjduesc că nu-mi vei lua în nume de rău că-ți reimprospătez cunoștințe mai vechi.

1. Fiindcă la noi protopopul este și paroh, de multe ori în cea mai mare parohie din tract, prima datorie a sa este să fie primus inter pares. Adecă cel mai zelos în predicarea cuvântului Domnului. Cel mai harnic catehet. Cel mai priceput în catehizarea tinerimei așdulte, în pregătirea copiilor la prima împăr-

soarelui în care se scaldase acum cinsprezece veacuri.

Forma sub care se prezintă e cât se poate de modestă: O tăbliță de bronz, cu monogramul lui Hristos. Ceeace îi dă, pentru noi Românii, un preț extraordinar și face ca această descoperire arheologică din Ardeal să aibă nota senzaționalului, este inscripția de pe ea: *Ego Zenovius votum posui...* În limba noastră de acum: „Eu Zenoviu pusei (această) danie“.

Cine-i acel Zenoviu? Nu se poate ști. Atâta însă e sigur că-i creștin. Localnic, ori misionar? Iarși nu se poate ști cu siguranță. Pentru calitatea lui de localnic pledează luarea mai simplă a inscripției. Pentru cea de misionar vorbește numele de Zenoviu, care pare a ne trimite spre Răsărit, cum observă d. C. Daicoviciu în *Transilvania* (Nr. 8 din Octombrie 1941). Deși nimic nu ne împiedică să presupunem că și un localnic ar fi putut lua acest nume.

Glasul acesta de pisanie bătrână, nouă ne spune din adâncul ei de veacuri — totul arată până la evidență că e din veacul IV — că acolo unde s'a ridicat acel „votum“ cucernic, trăia o *lume latină*, căreia, presupunând că Zenovius e un misionar neroman, din Orient, a trebuit să i-se vorbească în limba ei, adică în cea latină. Nu s'a vestit însă cuvântul Domnului în limba aceasta într'o lume creștină neatârnată de Roma, ori străină și dușmană ei, și crezului ei creștin. Glasul ce a răsbătut până la noi de sub glia Biertanului — localitate cunoscută ca așezare romană și în sec. II și III — e glas cam de pe vremea păstoririi Sf. Niceta de Remesiana, apostolul Românilor. Prin urmare e glas dela străbuni, de cari noi, Românii uniți, suntem legați prin întreita legătură a sângelui, a limbii și a credinței. Sfânta Unire dela 1700, căreia este a i-se mulțumi revenirea la matca din care ne smulseseră dușmani haini, să fie în veci binecuvântată!

Descoperirea dela Biertan mai e și o dovadă stringentă pentru drepturile noastre

de autohtoni pe meleagurile Transilvaniei, unde, printr'un lent, dar viguros și sănătos proces de prefacere, s'au contopit cu dacoromanii localnici și creștini, și resturile de Goți și Gepizi ce n'au plecat de aci nici după ce puterea lor politică s'a prăbușit. Prin creștinismul acela „împăciuitoare și blând, predicat în limba latină și cucerind și pe „varvari“ s'a întâmplat — cum scrie d. Daicoviciu — nu numai *păstrarea* romanității din Carpați, ci și *întărirea și desăvârșirea* acestei romanități“. Minunea la care a-lucrat veacuri întregi acelaș Geniu bun al creștinismului roman și după ce mâna care ridicase „votum“-ul dela Biertan de mult se prefăcuse țernă: *fortăreața sufletului românesc*, a rămas să înfrunte încercări cumplite: revărsarea băl toacei nămolose a slavilor, bântuiala turbată a viforitei bulgărești, tembelismul turcesc, otrava fanariotă, furia sîrbească, frivolitatea țigănească, și alte năprazne. De pe temelia clădirii străromâne, îmbibate de spiritul Romei creștine, ai noștri au răspuns tuturor veneticilor aduși de vânt, cu fapta ființării lor ca fii ai gîntei latine: Noi nis acasă! Și s'au ținut locului. — Cum vor face-o și prin veacurile ce ne așteaptă, cu tăria aceleiași conștiințe ce nu se desminte. Pentru că sigilul Romei poate fi pătat și nămolit, vremelnic, de vrășmași cari, eventual, s'au furișat și în casă. Dar nu poate fi șters. Nici distrus.

Marin Barbu-Bănățeanu.

Vorbăria, de altădată... Prof. univ., d. Rădulescu-Motru are, în *Timpul* (14. XI. 41), cuvinte de aspră osândire a vorbăriei goale. Ne însușim și noi judecata acestui academician care nu jonglează cu frazele, observând doar atâta că la noi a suferit de boala vorbăriei nu numai lumea de altădată, ci și cea de acum. Ba, urmărind un anumit fel de a vorbi și de a scrie mai nou — un fel de a „vorbi“ e și scrisul — nu se poate să nu rămână omul cu impresia că boala aceasta tinde să ia locul sănătății și vrea să și fie privită ca atare. — Scrie d. C. Rădulescu-Motru:

[...] „Faptul necontestat, și care face să înțelegem multe decepții suferite până acum în viața neamului nostru, este dragostea de vorbărie sau incantație verbală, așa de răspândită printre noi în trecut. Acest fapt a stat neclintit obstacol în fața educației tineretului român spre o muncă realistă și practică. Dragostea de vorbărie a paralizat în mare parte bunele inițiative ale școlii. Ea a paralizat și bunele intențiuni ale bărbatilor noștri politici patrioți...“

[...] „Prețuirea peste măsură a puterii cuvântului, ca mijloc de cunoaștere și, prin aceasta, ca mijloc de orientare în viață, nu este izvorită dintr'o deficiență intelectuală înăscută. Dacă ar fi așa, ar fi de prisos să insistăm asupra înlăturării ei, căci ea ar intra atunci în destinul omului. Omul s'ar naște cu ea și ar păstra-o toată viața. Prețuirea nemăsurată a cuvântului are rădăcini puțin adânci, și care se pot smulge prin educație, dacă educatorul știe ște să le găsească din vreme. Vorbăria este un subterfugiude care se servește inteligența pentru a înlocui o muncă grea cu o muncă mai ușoară, și care subterfugul devine obicei de îndată ce are succes. Nu este pentru prima oară, când inteligența fuge de o muncă grea.“

[...] „Inteligențele, nedeplin formate la școala adevărului științific, sunt și astăzi încăntate de cuvinte; cred în cuvinte; jură chiar pe cuvinte... Pentru ele este o necesitate sufletească să prindă cu urechia, sau să citească pe carte, discursuri frumos ordonate, în care toate greutatea din cale sunt spulberate ca nimic, iar în schimb toate dorințele sunt realizate, așa cum ai bate din palme.“

Lipsa aceasta de formație a ascultătorilor, respectiv cetitorilor, la școala adevărului științific e „tăria“ atâtor panglicari ai vorbei spuse ori scrise. Și asta-i și taina triumfului prostiei „stilate“ și îndrăsnețe.

tășanie. Familia protopopului cea mai iubitoare de casa Domnului. În viața familiară să nu i-se poată reproșa nimica. Chiar dacă ar avea anumite scârbe în familie, el trebuie să cerce cu buna, cu prudență a le îndrepta. La nici un caz nu cu scandal. Dacă s'ar convinge că nu este puțință de îndreptare, să se resemneze în sinea sa cu înțelepciunea poporului: *Pare-mi rău, vremea-i târzie...* Și să rabde. Să nu alunge dela casă tovarășa. Să nu împrăștie copiii. Să nu divorțeze. Pentru că el trebuie să știe mai bine ca oricine că „ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă“.

Biserica protopopului trebuie să să fie pildă celorlalți confrăți în toate. Curățenia ei, podoaba, grija sf. altar, dragostea pentru Domnul din sf. Euharistie, văzută aci, trebuie să facă pe fiecare preot din tract mai zelos, mai hotărât de a face și el așa. — Dar ca să poată fi așa, ar fi de dorit ca protopopul să servească zilnic sf. liturgie, din care va primi puterea de a corespunde marelui îndatoriri.

2. Protopopul trebuie să controleze pe trații în Domnul din mica sa „eparhie“, ca să se convingă de visu et de auditu dacă își implinesc slujba și dacă o fac cum cere Dumnezeu și binele credincioșilor. Să controleze dacă preoții se duc la biserică în vestmânt clerical ori numai în haine laice. „Cuvioșii preoți în vestmântul statului cuviincios să se

arate la obște, că altminteră se vor pedepsi“ (*Can. 5* din 1833; *Conc. prov. I*, Tit. VII, c. VII). Nimic mai desigur ca privescerea pe care o dă preotul în haină scurtă în fața sf. altar. Poporul trebuie să vadă formele... posteroare ale Sf. Sale, ceeace numai pietate și reculegere nu poate provoca. — Trebuie să cerceteze dacă preotul își face datoria în ziua Domnului așa cum așteaptă Dumnezeu și cum prescriu canoanele. O singură zi din cele 7 și-a ales Domnul, și aceasta trebuie sfințită toată. „Care preot nu va face duminicile sau sărbătorile de 3 ori slujbă, unul ca acela să fie lipsit de preoție“ (*Can. 13* din 1700). Așa cum în fiecare zi ne apropiem cel puțin de trei ori de masă, pentru a ne hrăni trupul muritor, tot așa trebuie Dumineca și în sărbători să ne adunăm în casa Domnului, să ne hrănim sufletul cu sf. învățătură. Dimineața asistăm la sf. liturgie împreună cu utrenia, după masă mergem la vecernie, iar seara recităm paraclisul, ori facem altă slujbă îngăduită de tipic; respectiv facem adorație, la care adăugăm și o scurtă cuvântare catehetică pentru adulți. Se interesează să vadă dacă preotul predică în fiecare Duminecă și sărbătoare; dacă predică pregătit, și cum face această pregătire? „Fiecare paroh este îndatorat la toate sărbătorile și Duminecele de peste an, sub sf. liturghie, a ținea cuvântare... Nici când nu se vor încumeta a ținea cuvântare fără pregătire cu-

viincioasă, ci cetind, meditând, însemnând în scris, învățând ceea ce vor să zică“ (*Can. 26*, 21, din 1869).

Sfinția Ta întrebai odată pe un protopop cum pretinde ca preoții să predice în fiecare Duminecă? Am auzit și răspunsul pe care ți l-a dat: Așa pretinde slujba și canoanele, nu protopopul. Care mai trebuie să se convingă despre grija care o depune preotul pentru casa Domnului. Căci grea răspundere are. „La care popă se vor găsi odăjdile Bisericii nespălate, sau potirele și altele, grozav să se pedepsească“ (*Can. 25* din 1700). „Ca să vadă, cum păzește preotul podoaba bisericii, care mai cu seamă din a lor lenevire nu se bagă în seamă; care are râvnă spre casa Domnului, află făcători de bine spre podoaba ei“ (*Can. 1* din 1821). Apoi trebuie să inspecteze învățământul catehetic al școlărilor. Să facă însuși lecții, unde e nevoie. Să discute cu preotul lecția, arătând unde a fost bine și unde nu. Să îndrepte. „Sub decursul anului scolastic preotul va catehiza“ (*Can. 22* din 1869). „Tineretul ieșit dela școală și încă nelegat prin căsătorie, se va catehiza de preot...“ (*Can. 23* din 1869, iar *Conc. prov. I*, ordonă catehizarea și a ucenicilor. Tit. VIII, cap. VI).

(Va urma).

Un protopop mai bătrân

Momente neuitate

Gestul făcut săptămâna aceasta, Marți seara, de răniții spitalului Z. I. 501 din Blaj, este prea frumos pentru a fi trecut cu vederea ca un simplu fapt divers. Este un indemn pentru cei mulți, și suntem convinși că vor și fi imitați. Dar înainte de a vorbi de serbare, să ne oprim puțin la spitalul însuși.

Se împlinesc 3 luni de când Blajul istoric, Blajul tradițiilor românești, găzduște, dând loc de alinare și vindecare a rănilor primite în războiul contra bolșevicilor, la aproape 500 de răniți.

A fost de ajuns numai a se auzi că în toate orașele țării s'au înființat spitale, pentru ca Blajul, care a luat parte totdeauna, cu tot sufletul, la manifestările românești, să se pregătească din răspuțeri să primească după cuviință pe cei ce n'au precupețit nimic pentru a ne da, nouă și urmașilor, o Românie mare și liberă.

Deși centru cultural, cu tot felul de școli, și cu peste 2000 elevi, totuși s'a făcut loc și pentru răniți în cea mai frumoasă și mai bine înzestrată clădire: „Institutul Recunoștinței”.

La început, e drept, a fost puțin cam greu, deoarece un spital are mult mai multe nevoi și cerințe decât o școală, ori cât de modern ar fi fost ea construită și înzestrată. Micile lipsuri, însă, au fost în scurt timp puse la punct prin destoinicia și munca fără preget a neobositului comandant *ept. Dr. Emilian Giurgiu*, și a tuturor colaboratorilor săi, între cari se numără și cuvioasele Surori aflătoare în Institut.

Chiar în primele zile ale suferinței, spitalul a fost vizitat de I. P. S. S. Episcop *Valeriu Traian Frențiu*, care a dat, pe lângă binecuvântarea sa, și câte o carte de rugăciuni fiecărui soldat, precum și suma de 10.000 lei Crucii Roșii-Blaj, sub auspiciile căreia a luat ființă spitalul. Pilda înaltului ierarh nu a rămas fără ecou, căci bolnavii, după aceea, au fost vizitați regulat de locuitorii orașului și de lume din satele învecinate, cari l-au adus, pe lângă o vorbă bună, și diferite alimente, cărți, ziare, tutun, ș. a.

Cu începerea școlilor, și viața din spital a luat un suflu nou. Directorii de școli au luat frumoasa inițiativă de a veni și de a aduce și ei, cu școlile, prinosul lor de stimă și recunoștință celor răniți, aranjând și executând frumoase programe artistice, în cadrele cărora s'a rostit câte o conferință cu subiect din trecutul de glorie al sbuciumatului nostru popor, evocându-se câte o figură de legendă a trecutului mai îndepărtat, ori mai apropiat.

Conferințele, apoi recităriile, precum și toate celelalte producții artistice, au izbutit cu prisosință să facă pe răniți nu numai a-și descreși, pentru moment, frunțile, și a-și uita de răni, dar le-a amintit, odată mai mult, că unui neam, pentru a trăi veșnic, nu-i este îngăduit să uite vreodată pe cei ce l-au ridicat pe culmile nemuririi și ale gloriei. Așa cum, în războiul trecut, a spus-o atât de frumos și *Regina Maria*, mama răniților: „Nu plângeți pe mormintele eroilor, ci mai curând slăviți-i în cântece, așa ca faima numelui lor să rămâne un ecou în legenda veacurilor”.

Toate aceste bucurii și duioase îngrijiri ce le-au fost arătate, nu au rămas fără răsunet nici în sufletul răniților.

Știu că li se face totul numai pentru conștiința datoriei împlinite. Cu toate acestea au ținut să ne arate că și ei, oricât de simpli ar fi, înțeleg să-și arate, după puterile lor,

recunoștința față de toți acei cari, cu vorba sau cu fapta, au contribuit la îndulcirea suferințelor lor. Și nu mică ne-a fost mirarea când am aflat că răniții ne vor invita — la o serbare dată exclusiv de ei. Ceeace s'a și făcut, pentru personalul din Institut, în după amiaza zilei de Duminică.

Având în vedere starea lor socială și culturală, s'a putut spune că serbarea lor a avut un rezultat peste așteptări de satisfacător; lucru ce i-a făcut să ia hotărârea de a da și pentru publicul mare blăjan o *reprezentare cu intrare benevolă*, iar suma strânsă să fie destinată Imprumutului Reîntregirei.

Zis și făcut și aceasta.

La serbarea de Marți seara au luat parte, pe lângă toate autoritățile civile și militare, toți profesorii împreună cu elevii școlilor respective, precum și un numeros public.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de d. *ept. Dr. Emilian Giurgiu*, comandantul spitalului care, prin cuvinte alese și pline de elan, a reușit să emoționeze întregă sala, care l-a și răsplătit cu nesfârșite ropote de aplauze. A urmat apoi un bogat program, care ar fi mulțumit și cel mai pretențios public. Aceasta, bine înțeles, luându-se în considerare faptul că, afară de 3 T. T. R., toți debutanții erau simpli plugari, sau meseriași.

De notat că o mare parte din program a fost originală, dovădindu-se încodată că Românul se naște poet. De închidere a vorbit T. T. R. *Iordănescu*, care a mulțumit, din partea răniților, populației blăjene, pentru felul cum i-a tratat.

„Suntem fericiți, a mai spus *Dsa*, că am avut norocul de a fi găzduiți între zidurile Blajului, care a fost de atâtea ori amfiteatrul unde, mari și neuitați oameni de stat ai generațiilor trecute, au pus pietrele de temelie ale atâtor evenimente istorice”. — Cu aceasta s'a încheiat una dintre cele mai frumoase și mai semnificative serbări ce i-a fost dat Blajului să aibă între zidurile sale.

Nu peste mult e vorba ca răniții să plece în ale sale. Le zicem de despărțire:

Mergeți la căminurile voastre, și duceți cu voi cele mai frumoase gânduri și amintiri, căci e sigur că noi, cei cari am fost mereu în preajma voastră, vă vom urmări cu gândul, cu dragostea cu care urmărești ființele drag, și vrem să credem că fiecare din voi își va aduce mereu aminte că noi am făcut, tot ce ne-a stat în putință pentru ca, cel puțin aici, să fiți feriți de orice suferință. — Gândul vostru să fie, totdeauna, îndreptat cu recunoștință, spre aceia cari au contribuit la vindecarea voastră: medici, surori de caritate, infirmiere de bunăvoie, și ceilalți.

Nu uitați niciodată un lucru: că, mai presus de orice, avem cu toți datoria de a închina viața noastră lui Dumnezeu, Țării, Regelui și Cărmuirii Supreme, și fiți gata, în toată vremea, ca la chemarea lor, să aduceți Supremul sacrificiu. Pentru care făptuire eroică Patria recunoșcătoare vă va trece nemuritori în legenda veacurilor.

Elena Dobrovolaki

Avem și „Radio Moldova”. Duminică, în 2 Noemvrie c., a avut loc la Iași, inaugurarea noului post radiofonic românesc *Radio-Moldova*. Atenția ce s'a acordat prin această „cetăție de credință română și frunții de lumină moldovănească”, care a fost și este Capitala Moldovei, a mulțumit nu numai pe leșenii cl. toată lumea românească. S'a rostit cu acel prilej mai multe cuvântări ocazionale, după mesajul, cetit, al d. *Mihai Antonescu*.

Știri mărunte

Biserica sârbătorit. Preoțimea Munților Apuseni are, în pâr. *Cornel Oșiel*, vicar al acelor părți, un frate în Hristos pe treaptă ierarhică mai înaltă, dar care se interesează cu tot devotamentul de nevoile preoției din vicariatul ce i-s'a încredințat. Împlinind Sf. Sa, acum de curând, treizeci de ani de preoție, frații recunoscători au ținut să-i prezinte, cu dragă inimă, urările lor de bine. — La cari se asociază și ale noastre.

Gest pilduitor. Reuniunea Mariană a elevelor dela Școala Urbană de Gospodărie din Blaj, condusă de pâr. *Andrei Platan*, prof. de religie, a aranjat, spre sfârșitul lunii trecute, o foarte dragută *serbare religioasă*, în Palatul Cultural de aci. În cadrele acestei serbări, la care a luat parte lume multă și aleasă, s'au cântat cântări religioase, s'a declamat, s'a rostit o conferință (pâr. *A. Todoc*) și s'a jucat piesa „Martirii Mexicului”. Venitul curat — peste zece mii Lei — a fost împărțit, în tregime, *soldașilor răniți*, aflători în spitalul instalat în Institutul Recunoștinții. Asta după ce s'a predat și pe seama lor, în sala cea mare a Institutului, piesa mai sus menționată. — Fapta Școlii de gospodărie din Blaj gărește de sine.

S'a deschis Universitatea clujană „Regele Ferdinand I”. Fără să mai trimită invitații speciale, Rectoratul universității „Regele Ferdinand I” din Cluj, acum în refugiu la Sibiu, a făcut cunoscută, pe cale ziaristică, hotărârea de a deschide numitul înalt așezământ de cultură în ziua de 2 Noemvrie c. Cum s'a și făcut, în cadre sârbătorești, după slujba bisericească. Ședința inaugurală a avut loc în sala Teatrului municipal, amăsurat programului anunțat în prealabil. Rectorul universității, d. prof. univ. *Dr. Iuliu Hațieganu*, a ținut un luminat discurs despre „Universitate și Națiune”.

Locale. Vineria viitoare, de praznicul Întrării în biserică, va predica în catedrală pâr. *Dimitru Neda*, canonic mitropolitan, iar Duminică ce-l urmează, IX după Înălțarea Sf. Cruci, va predica pâr. *Grigore Fricu*, prof. de religie.

Victorie navală română. Nu se prea știa că avem și submarine. Ori cel puțin se cam uitase. De aceea a surprins deosebit de plăcut știrea oficială din 8 Noemvrie c., că submarinul românesc „*Delphinul*”, comandat de căpitanul *Costăchescu*, a scufundat în apele Crimeii, un transport sovietic de 12.000 tone.

Cu un ziarist de seamă mai puțin. Tânăr de vârstă, dar având la dosarul activității sale sociale și culturale prestații ce-l făcuseră vrednic de stima tuturor, s'a stins fulgerător din viață, în Sibiu, refugiuul său, profesorul-ziarist *Nicolae Buda*, și românul dintr'o bucată. Fiu de țaran din Apoldul-de-Jos, a luptat cu destule greutate până să-și facă o situație. Dar a izbutit. A umblat însă numai pe căi drepte și s'a folosit numai de mijloace cinștite și demne. Așa i-a fost și scrisul gazetăresc la „Patria” și la „România Nouă”: demn, cinștit, cum pânit și bărbătesc, pornit din gând curat, nu din meschine motive de suflet de rânduș. — Fie-i partea cu cei drepti!

Descoperiri arheologice în Germania. După cum comunică E. K. D., la Geisling, în apropierea Regensburgului, s'au descoperit, ascunse în desigur unor păduri, mai multe morminte din epoca de bronz. Într-un mormânt mare s'au găsit oase omenești, în parte arse; arme, vase și alte obiecte, din examinarea cărora rezultă că ele sunt de pe la anii 1200—1000 înainte de Hristos. Numeroasele morminte găsite dealungul cursului Dunării lasă să se presupună că aceste regiuni au fost locuite din vechime de populații indo-germanice. Obiectele găsite sunt păstrate în cea mai mare parte în noul muzeu al Mării orientale.

Asociația învățătorilor catolici din Elveția și-a ținut congresul anual la Friburg, în prezența Exc. Sale Episcopului Besson, a președintelui republicii *Dr. Wetter*, și a altor personalități de seamă. Asociația numără mai bine de 10.000 membri profesori și învățători, care se străduiesc să răspândească spiritul catolic în tineretul elvețian, ca să fie „un tineret demn de a administra și de a moșteni strămoșilor”. Congresul a discutat chestiuni de ordin educativ.